

Cuprins

ASPECTE PRELIMINARI	5
§ 1. Introducere	5
§ 2. Conceptul de șef de stat în dreptul intern și internațional. Limitele analizei	5
§ 3. Instituția imunității. Imunitatea șefului de stat	8
§ 4. Un scurt istoric al instituției imunității șefului de stat	9
4.1. <i>Dreptul cutumiar și Convenția de la Viena din 1961</i>	9
4.2. <i>Despre teoriile tradiționale privind imunitatea statului și a suveranului. Imunitate sau impunitate?</i>	10
4.3. <i>Primele fracturi ale impunității șefului statului în dreptul național și internațional. Spre dreptul contemporan</i>	15
§ 5. Imunitatea șefului de stat în dreptul intern și în dreptul internațional. Sistematizarea analizei: exercitarea jurisdicției în fața instanțelor naționale și a instanțelor penale internaționale	23
5.1. <i>Imunitatea de drept intern și imunitatea de drept internațional</i>	23
5.2. <i>Instanțe naționale. Instanțe internaționale și hibride</i>	24
5.3. <i>Sistematizarea materiei</i>	27

Partea I IMUNITATEA ȘEFULUI DE STAT ÎN FAȚA INSTANȚELOR PENALE NAȚIONALE

Capitolul I. Instituția imunității șefului de stat în România	31
§ 1. Instituția imunității șefului de stat	31
1.1. <i>Rațiunea imunităților de drept intern. Imunitatea șefului de stat</i>	31
1.1.1. <i>Aspecte introductive. Imunitățile de drept intern</i>	31
1.1.2. <i>Imunitatea șefului de stat</i>	33
1.2. <i>Concept. Definiție</i>	34
1.2.1. <i>Aspecte introductive</i>	34
1.2.2. <i>Definiție</i>	35
a) <i>Doctrina</i>	35
b) <i>Jurisprudența Curții Constituționale</i>	36
c) <i>Utilitatea definiției?</i>	37
1.3. <i>Clasificare. Formele imunității șefului de stat</i>	37
1.3.1. <i>Imunitate de drept internațional și imunitate de drept intern</i>	38
1.3.2. <i>Imunitate funcțională și imunitate absolută</i>	38

1.3.3. Imunitate de drept material și imunitate de procedură	38
1.4. Concluzii. Natura juridică a imunității șefului de stat	43
1.4.1. Distincții.....	43
1.4.2. Imunitatea de drept material	44
1.4.3. Imunitatea de procedură	49
§ 2. Scurt istoric al imunității șefului de stat în România.....	54
2.1. Preliminarii. Viața constituțională în România de la 1831 până în 2003.....	54
2.2. Regulamentele Organice (anii 1831-1832)	55
2.3. Proclamația de la Islaz (1848)	56
2.4. Convenția de la Paris (1858)	57
2.5. Statutul dezvoltător al Convenției de la Paris (1864)	57
2.6. Constituția din 1866	58
2.7. Constituția din 1923	60
2.8. Constituția din 1938	60
2.9. Constituția din 1948	61
2.10. Constituția din 1952	62
2.11. Constituția din 1965. „Procesul” lui Nicolae Ceaușescu	63
2.12. Constituția actuală. Varianta din 1991 și forma revizuită din 2003.....	67
2.13. Concluzii	68
§ 3. Reglementarea imunității prezidențiale în Constituția actuală	69
3.1. Sediul materiei. Prezentare comparativă între forma din 1991 și forma revizuită din 2003.....	69
3.2. Imunitatea Președintelui. Analiza prevederilor art. 84 alin. (2) din Constituție.....	70
3.2.1. Preliminarii. Analiză de text.....	70
3.2.2. Imunitatea procedurală [art. 84 alin. (2) teza I din Constituție].....	72
a) Caracterul absolut – sfera infracțiunilor și actelor procesuale sau procedurale	72
(i) Sfera infracțiunilor	72
(ii) Sfera actelor procesuale sau procedurale	75
b) Limita temporală	77
3.2.3. Imunitatea de drept material [art. 84 alin. (2) teza a II-a din Constituție]	78
a) Caracterul funcțional al imunității - sfera infracțiunilor	79
(i) Identificarea atribuțiilor prezidențiale	79
(ii) Acte comise în exercitarea atribuțiilor și fapte conexe cu atribuțiile de serviciu sau în legătură cu acestea	80
(iii) Studiu de caz. Acordarea grațierii individuale. Revocarea grațierii individuale	81
(iv) Ipoteza opiniilor exprimate de Președinte în alt cadru decât cel oficial.....	85
b) Limita temporală	89

3.3. Răspunderea Președintelui și instituția imunității	90
3.3.1. Răspunderea politică. Răspunderea penală	90
3.3.2. Răspunderea politică a Președintelui. Suspendarea din funcție	90
a) Suspendarea	90
b) Consecințele suspendării. Incidența imunității	91
3.3.3. Răspunderea penală a Președintelui. Procedura punerii sub acuzare. Excepția de la imunitate	93
a) Sediul materiei	93
b) Semnificația sintagmei „înalță trădare”	94
c) Procedura punerii sub acuzare	97
(i) Hotărârea de punere sub acuzare. Semnificații juridice. Excepția de la imunitate	98
(ii) Durata suspendării	100
(iii) Hotărârea definitivă a Înaltei Curți de Casație și Justiție	101
3.3.4. Răspunderea juridică a Președintelui. Răspunderea civilă. Răspunderea contravențională	102
a) Imunitatea de drept material	102
b) Imunitatea de procedură	103
Capitolul II. Imunitatea șefului de stat în fața instanțelor penale naționale ..	112
§ 1. Introducere	112
§ 2. Europa și Statele Unite ale Americii	113
2.1. Preliminarii	113
2.2. Imunitatea Președintelui Republicii în Franța	113
2.2.1. Reglementarea constituțională a răspunderii și imunității șefului de stat în Constituția din 1958	114
2.2.2. Modificările din 2007 și forma actuală a Constituției franceze ...	118
2.2.3. Procesul Chirac – primul proces contra unui șef de stat în Franța de la Pétain	122
2.2.4. Imunitatea șefului de stat străin în Franța – cazul Gaddafi, cazul Kabila	123
2.3. Imunitatea Regelui în Belgia	125
2.3.1. Articolul 88 din Constituție. Analiză de text	125
2.3.2. Imunitatea șefului de stat și dreptul internațional în Belgia	128
2.4. Imunitatea Regelui în Spania	128
2.4.1. Analiza prevederilor art. 56 și 59 din Constituția Spaniei	128
a) Dispozițiile art. 56 alin. (2)	129
b) Dispozițiile art. 59 alin. (2)	131
2.4.2. Imunitatea șefului de stat și dreptul internațional în practica instanțelor din Spania	131
2.5. Imunitatea Președintelui în Germania	133
2.5.1. Statutul Președintelui - analiza prevederilor art. 60, 46 și 61 din Constituție	133

a) Prevederile art. 60 alin. (4)	133
b) Prevederile art. 46 alin. (2) – (4)	134
(i) Cadrul legal. Distincții	134
(ii) Natură juridică. Sferă de aplicare. Procedura ridicării imunității	135
(iii) Persoana Președintelui	136
c) Prevederile art. 61. Acuzarea Președintelui în fața Curții Constituționale Federale	137
2.5.2. <i>Cazul Honecker. Cazul Krenz. Cazul Wulff</i>	140
a) Cazul Honecker	140
b) Cazul Krenz	140
c) Cazul Wulff	141
2.5.3. <i>Imunitatea șefului de stat străin pe rolul instanțelor germane – cazurile Honecker, Saddam Hussein, Videla și Jiang Zemin</i>	142
a) Prevederi legale incidente la nivel național	142
b) Cazurile Honecker, Saddam Hussein, Videla și Jiang Zemin	143
2.6. <i>Imunitatea Președintelui în Italia</i>	144
2.6.1. <i>Analiza prevederilor art. 90 din Constituție</i>	144
a) Imunitatea materială	145
b) Imunitatea procedurală. Fair-play-ul constituțional	146
2.6.2. <i>Cazul Cossiga</i>	148
2.6.3. <i>Imunitatea unui șef de stat străin. Aplicarea dreptului internațional</i>	149
2.7. <i>Sistemul de common law - Marea Britanie și Statele Unite ale Americii</i>	151
2.7.1. <i>Specificul sistemului de common law versus sistemul continental. Imunitatea șefului de stat</i>	151
2.7.2. <i>Marea Britanie</i>	151
a) Statutul suveranului pe plan intern	151
b) Cazul Burrell. Imunitatea Reginei	153
c) Prevederi de drept internațional	154
2.7.3. <i>Statele Unite ale Americii</i>	155
a) Președintele Republicii. Imunitatea în jurisprudența Curții Supreme	155
(i) Imunitatea de drept material	155
(ii) Imunitatea procedurală	158
b) Impeachment-ul. Cazurile Johnson, Nixon și Clinton	160
(i) Procedura	160
(ii) Sfera faptelor ce permit punerea sub acuzare	161
(iii) Relația dintre procedura constituțională și procedura de drept comun	163
c) Aplicarea dreptului internațional. Imunitatea șefului de stat străin în fața instanțelor din SUA	163
§ 3. <i>America Latină</i>	169

3.1. Preliminarii.....	169
3.2. Acuzații privind încălcarea drepturilor omului.....	171
3.3. Acuzații privind săvârșirea unor infracțiuni de corupție sau conexe acestora	175
3.4. Alberto Fujimori și imunitatea fostului șef de stat	179
§ 4. Africa și Asia.....	183
4.1. Preliminarii.....	183
4.2. Africa. Procesul lui Frederick Chiluba.....	183
4.3. Asia.....	186
Capitolul III. Jurisprudența Pinochet.....	189
§ 1. Aspecte introductive.....	189
1.1 Preliminarii.....	189
1.2. Augusto Pinochet. O succintă biografie.....	190
1.3. Principalele cazuri aflate pe rolul instanțelor	192
1.3.1. Villa Grimaldi	192
1.3.2. Operațiunea Colombo	192
1.3.3. Operațiunea Condor.....	192
1.3.4. Caravana Morții	193
1.3.5. Cazul Prats	193
1.3.6. Cazul Riggs	193
§ 2. Cazul Pinochet pe rolul instanțelor engleze	194
2.1. Preliminarii.....	194
2.2. Urmărirea de către organele judiciare spaniole. Mandatul de arestare și cererea de extrădare.....	195
2.2.1. Demararea investigației	195
2.2.2. Emiterea mandatului de arestare de către autoritățile spaniole.....	196
2.2.3. Competența instanțelor spaniole	196
2.2.4. Încadrarea juridică a faptelor în cererea de extrădare	198
2.3. Evoluția cazului în Anglia	199
2.3.1. Apelul lui Pinochet contra celor două mandate de arestare	200
2.3.2. Decizia Divisional Court din data de 28 octombrie 1998	203
2.3.3. Apelul Parchetului contra deciziei Divisional Court	204
2.3.4. Decizia Pinochet 1.....	205
2.3.5. Incompatibilitatea lordului Hoffman. Decizia Pinochet 2	207
2.3.6. Reluarea judecării apelului. Decizia Pinochet 3	209
2.3.7. Intervenția Executivului. Eliberarea lui Pinochet.....	220
2.3.8. În loc de concluzii.....	222
§ 3. Cazul Pinochet în Chile	223
3.1. Preliminarii.....	223
3.2. Progresul investigației. Unele aspecte comune	224
3.2.1. Ridicarea imunității. Relația dintre imunitatea fostului șef de stat și imunitatea senatorială	226

3.2.2. Efectul legilor de amnistie adoptate în timpul regimului autoritar al lui Pinochet	229
3.2.3. Infracțiunile presupus a fi comise. Evitarea incidenței Decretului nr. 2191	231
3.2.4. Incidența și aplicarea diverselor instrumente normative privind protecția drepturilor omului	232
3.3. Evoluția principalelor cazuri. Etapa procesuală la data de 10 decembrie 2006	233
3.3.1. Villa Grimaldi	233
3.3.2. Operațiunea Colombo	234
3.3.3. Operațiunea Condor	234
3.3.4. Caravana Morții	235
3.3.5. Cazul Prats	236
3.3.6. Cazul Riggs	236
3.4. Cercul procedural vicios	237
§ 4. Consecințele jurisprudenței Pinochet	238
4.1. Preliminarii	238
4.2. Episodul Chile. Consecințe pe plan național	239
4.3. Consecințe pe plan internațional	240
4.3.1. Șef de stat în exercițiu. Fost șef de stat	242
4.3.2. Caracterul actelor comise	243
4.3.3. Criteriul gravității faptelor comise	246
4.3.4. Precedentul stabilit de jurisprudența Pinochet. Consecințe	249
a) Recunoașterea imunității procedurale a șefului de stat în exercițiu	250
b) Infracțiunile de drept internațional nu pot fi considerate a fi comise în exercitarea atribuțiilor de serviciu	251
c) Posibilitatea judecării unui fost șef de stat de către o instanță națională, alta decât cea a statului al cărui resortisant este inculpatul	252
d) Primatul dreptului internațional asupra dreptului intern	255
4.4. Cazul Pinochet. Triumful sau drama dreptului internațional penal? ..	257
4.5. Dreptul internațional penal și imunitatea șefului de stat – drumul spre instanțele penale internaționale?	258

Partea a II-a

IMUNITATEA ȘEFULUI DE STAT ÎN FAȚA INSTANȚELOR PENALE INTERNAȚIONALE

Capitolul I. Aspecte introductive. Instanțe penale internaționale și imunitatea șefului de stat	263
§ 1. Mecanismele respectării prevederilor dreptului internațional umanitar și realizarea justiției la nivel internațional	263

§ 2. Instanțele penale internaționale.....	267
2.1. <i>Scurt istoric: 1919 - 1993</i>	267
2.2. <i>Noul context politic. Stringența instanțelor penale internaționale</i>	269
2.3. <i>Principalele instanțe penale ad hoc. Instanțe penale internaționale și instanțe penale hibride</i>	271
2.4. <i>Curtea Penală Internațională și Curtea Internațională de Justiție</i>	274
§ 3. Instanțele penale internaționale și imunitatea șefului de stat	276
3.1. <i>Limitarea analizei. Relația cu imunitatea șefului de stat</i>	276
3.1.1. <i>Tribunalul Militar Internațional de la Nürnberg și Tribunalul Militar pentru Orientul Îndepărtat de la Tokio</i>	277
3.1.2. <i>Camerele de Judecată Extraordinare din Cambogia, Curtea ad hoc din Timorul de Est și Tribunalul Special pentru Liban</i>	278
3.1.3. <i>Curtea Europeană a Drepturilor Omului – rațiunea limitării analizei</i>	281
3.2. <i>Prevederi legale privind imunitatea șefului de stat în Statutele instanțelor penale internaționale</i>	284
3.3. <i>Cazuri pe rolul instanțelor</i>	286

Capitolul II. Tribunalul Penal Internațional pentru Ruanda

Cazul Kambanda	288
§ 1. Preliminarii. Relația prim-ministru versus șef de stat	288
§ 2. Jean Kambanda.....	290
§ 3. Acuzațiile	290
3.1. <i>Controlul de jure și de facto exercitat de inculpat. Starea de fapt</i>	290
3.2. <i>Capetele de acuzare</i>	292
§ 4. Hotărârea Camerei de Primă Instanță din data de 4 septembrie 1998. Evitarea apărării bazate pe instituția imunității.....	292
§ 5. Apelul declarat de inculpat. Decizia Camerei de Apel din data de 19 octombrie 2001.....	294
§ 6. Puterea de precedent	295

Capitolul III. Tribunalul Penal Internațional pentru fosta Iugoslavia.

Cazurile Milošević și Milutinović	297
§ 1. Aspecte preliminare. Cazurile Milošević și Milutinović	297
§ 2. Slobodan Milošević. O succintă biografie	298
§ 3. Principalele capete de acuzare	299
3.1. <i>Aspecte introductive. Mandatul de arestare</i>	299
3.2. <i>Modul de atragere a răspunderii penale a inculpatului. Participarea personală și răspunderea superiorului ierarhic</i>	300
3.3. <i>Actul de inculpare „Kosovo”</i>	302
3.3.1. <i>Precizări preliminare. Cele trei acte subsecvente de acuzare. Distincții</i>	302
3.3.2. <i>Faptele presupus a fi comise de către inculpat</i>	303
3.4. <i>Actul de inculpare „Croatia”</i>	303

3.4.1. Precizări preliminare. Cele trei acte subsecvente de acuzare. Distincții.....	303
3.4.2. Fapte presupus a fi comise de către inculpat	304
3.5. Actul de inculpare „Bosnia-Herțegovina”	305
3.5.1. Precizări preliminare. Cele două acte subsecvente de acuzare. Distincții.....	305
3.5.2. Fapte presupus a fi comise de către inculpat	306
3.6. Conexarea acuzațiilor	307
3.7. Importanța actelor de acuzare	309
3.7.1. Preliminarii.....	309
3.7.2. Primul șef de stat în exercițiu urmărit penal pentru săvârșirea unor infracțiuni de drept internațional	310
§ 4. Problema imunității șefului de stat.....	312
4.1. Contextul politic și social	312
4.2. Argumentele invocate de Milošević. Decizia Camerei de Primă Instanță III din 8 noiembrie 2001	316
4.3. Decizia instanțelor olandeze din data de 31 august 2001	320
4.4. Decizia Curții Europene a Drepturilor Omului din data de 19 martie 2002	323
4.4.1 Aspecte introductive	323
4.4.2. Plângerea inculpatului din data de 20 decembrie 2001	323
4.4.3. Decizia Curții Europene a Drepturilor Omului.....	330
4.4.4. O scurtă critică a deciziei Curții Europene.....	332
§ 5. Concluzii.....	336
5.1. Preliminarii.....	336
5.2. Imunitatea ratione materiae	337
5.3. Imunitatea ratione personae. Precedentul Milošević?	338
§ 6. Milan Milutinović.....	341
6.1. Biografie. Relația cu Slobodan Milošević	341
6.2. Acuzațiile formulate.....	342
6.3. Imunitatea. Decizia pe fond – sentința Camerei de Primă Instanță III din data de 26 februarie 2009	343
Capitolul IV. Curtea Internațională de Justiție. Cazul Congo c. Belgia.....	346
§ 1. Introducere	346
§ 2. Starea de fapt. Procedura.....	347
2.1. Starea de fapt. Acuzațiile	347
2.2. Procedura	349
2.2.1. Modificarea calității oficiale a inculpatului. Lipsa obiectului judecății.....	349
2.2.2. Modificarea obiectului judecății de către Congo.....	351
§ 3. Fondul cauzei. Imunitatea.....	352
3.1. Argumentele reprezentanților statului Congo.....	352
3.2. Contra-argumentele Belgiei	356

3.3. <i>Soluția instanței</i>	361
3.3.1. <i>Imunitatea Ministrului Afacerilor Externe în exercițiu</i>	361
3.3.2. <i>Tangența imunității pentru titularul în exercițiu cu infracțiunile contra umanității și de război. Instanțe internaționale și naționale</i>	363
3.3.3. <i>Concluziile instanței</i>	365
3.4. <i>Opinii separate. Opinii contrare</i>	366
3.4.1. <i>Opinii separate</i>	366
a) <i>Opinia separată a judecătorului Koroma</i>	366
b) <i>Opinia separată comună a judecătorilor Higgins, Kooijmans și Buergenthal</i>	366
3.4.2. <i>Opinii contrare</i>	369
a) <i>Opinia contrară a judecătorului Oda</i>	369
b) <i>Opinia contrară a judecătorului Al-Khasawneh</i>	370
c) <i>Opinia contrară a judecătorului Van de Wyngaert</i>	372
§ 4. <i>Analiza imunității șefului de stat în contextul deciziei Curții</i>	377
4.1. <i>Relația Ministru al Afacerilor Externe – șef de stat</i>	377
4.2. <i>Distincția imunitate funcțională – imunitate procedurală</i>	379
4.3. <i>Imunitatea funcțională. Clasificarea acte oficiale – acte private</i>	382
4.3.1. <i>Acte oficiale versus acte private</i>	384
4.3.2. <i>Incidența dreptului cutumiar – regula irelevanței imunității funcționale în cazul săvârșirii unor infracțiuni de drept internațional. Eșecul instanței în prezentarea regulii</i>	392
§ 5. <i>Consecințele deciziei. Precedentul Congo c. Belgia?</i>	396
5.1. <i>Precedentul Pinochet și imunitatea procedurală</i>	396
5.2. <i>Negarea existenței regulii de drept cutumiar a irelevanței imunității oficiale în cazul unor acuzații privind săvârșirea unor infracțiuni de drept internațional</i>	400
5.3. <i>Ipotezele descrise de Curte. Punctele slabe ale imunității procedurale. Precedentul Congo</i>	402
5.3.1. <i>Ipotezele Curții. O enumerare incompletă?</i>	402
5.3.2. <i>„Libertatea de instrucție” – posibilă breșă a imunității procedurale</i>	403
§ 6. <i>Concluzii. Cazurile Djibouti c. Franța și Republica Congo c. Franța</i>	405
6.1. <i>Un nou sens al jurisprudenței în viitorul nu foarte îndepărtat</i>	405
6.2. <i>Djibouti c. Franța</i>	407
6.3. <i>Republica Congo c. Franța</i>	409
Capitolul V. Curtea Specială pentru Sierra Leone. Cazul Taylor	411
§ 1. <i>Conflictul din Sierra Leone. Curtea Specială din Sierra Leone. Un nou model de instanțe internaționale</i>	411
§ 2. <i>Charles Taylor. Biografie</i>	412
§ 3. <i>Acuzațiile aduse</i>	413
§ 4. <i>Evoluția cazului. Renunțarea la poziția de șef de stat</i>	415

§ 5. Moțiunea inculpatului privind anularea rechizitoriului și a mandatului de arestare. Imunitatea procedurală a unui șef de stat în exercițiu. Imunitatea materială a fostului șef de stat.....	417
5.1. <i>Scurt istoric procedural</i>	417
5.2. <i>Susținerile inculpatului</i>	418
5.3. <i>Replica Biroului Procurorului</i>	419
5.4. <i>Legitimitatea Curții Speciale în dreptul internațional. Interpretarea Regulii 72</i>	420
5.4.1. <i>Curtea Specială pentru Sierra Leone: instanță internațională sau națională?</i>	420
5.4.2. <i>Interpretarea Regulii 72. Invocarea imunității în cadrul unei moțiuni preliminare</i>	422
§ 6. <i>Soluția Camerei de Apel</i>	423
6.1. <i>Starea de fapt. Probleme de fapt. Excepțiile procedurale</i>	423
6.2. <i>Opiniile amici curiae</i>	424
6.2.1. <i>Opinia profesorului Sands</i>	424
6.2.2. <i>Opinia profesoarei Orentlicher</i>	425
6.2.3. <i>Opinia Asociației Baroului African</i>	426
6.3. <i>Regula nr. 72: jurisdicție și imunitate</i>	426
6.4. <i>Specificul Curții Speciale pentru Sierra Leone. Legitimitatea instanței în dreptul internațional și caracterul internațional al acesteia și imunitatea șefului de stat. Decizia pe fond</i>	429
6.5. <i>Curtea Specială pentru Sierra Leon</i>	431
§ 7. <i>Precedentul Congo c. Belgia și modul de interpretare în jurisprudența Curții Speciale. O analiză a deciziei Camerei de Apel</i>	433
7.1. <i>Decizia „zdrobitoare” a Curții Speciale. Irelevanța imunității. Aplicarea obiter dictum-ului Curții Internaționale de Justiție</i>	433
7.2. <i>Punctul forte al apărării: caracterul instanței și modul de funcționare a imunității procedurale absolute</i>	434
7.2.1. <i>Aspecte preliminare</i>	434
7.2.2. <i>Caracterul instanței. Modalitatea de înființare. Instrumentul normativ</i>	434
7.2.3. <i>Caracterul imperativ al Statutului instanței pentru statul al cărui resortisant este persoana care se bucură de imunitate</i>	436
7.2.4. <i>Critica soluției Curții. Inopozabilitatea prevederilor Statutului Curții Speciale pentru Sierra Leone pentru Liberia și pentru reprezentanții săi oficiali</i>	436
7.3. <i>Refuzul recunoașterii imunității procedurale. Menționarea imunității materiale</i>	440
§ 8. <i>Concluzii. Efectele deciziei pe plan regional. Consolidarea unei tendințe la nivelul dreptului internațional</i>	441

Capitolul VI. Înalțul Tribunal pentru Irak. Cazul Saddam Hussein	444
§ 1. Aspecte preliminare. Caracterul instanței	444
1.1. Preliminarii	444
1.2. Înalțul Tribunal pentru Irak. Caracterul instanței	445
1.2.1. Premisele apariției Tribunalului	445
1.2.2. Înființarea instanței. Statutul din 2003 și forma revizuită din 2005	448
1.2.3. Caracterul instanței. Instanța internă (națională) internaționalizată – un nou model de instanță hibridă?	449
§ 2. Saddam Hussein. Acuzațiile aduse	456
2.1. Saddam Hussein. O scurtă biografie	456
2.2. Acuzațiile. Cazul Al Dujail	458
2.3. De ce Al Dujail? Strategia curioasă a procurorilor	461
§ 3. Debutul procesului. Excepțiile preliminare	462
§ 4. Legitimitatea Tribunalului în dreptul intern și internațional	464
4.1. Excepția inculpatului al-Bandar	464
4.2. Motivarea instanței. Sentința din 5 noiembrie 2006 și decizia pronunțată în apel din 26 decembrie 2006	464
4.3. Unele concluzii vis-à-vis de motivarea instanței	467
§ 5. Imunitatea șefului de stat	471
5.1. Generalități	471
5.2. Soluționarea excepției de către Camera de Primă Instanță - sentința din 5 noiembrie 2006	471
5.3. Decizia Camerei de Apel din 26 decembrie 2006	473
5.4. O analiză a argumentației Camerei de Primă Instanță și a Camerei de Apel	475
§ 6. Concluzii. Un for judiciar legitim și imunitatea șefului de stat	479
Capitolul VII. Curtea Penală Internațională. Cazurile Al Bashir și Gaddafi	481
§ 1. Tensiunea dintre necesitatea protejării drepturilor omului și a respectării imunităților în contextul instanțelor penale internaționale. Curtea Penală Internațională	481
§ 2. Imunitatea actualului sau fostului șef de stat în fața instanțelor dintr-un stat terț	483
2.1. Imunitatea <i>ratione personae</i>	483
2.2. Imunitatea <i>ratione materiae</i>	484
§ 3. Imunitatea în fața instanțelor naționale și internaționale. Relația cu Curtea Penală Internațională	484
3.1. Premisa. Imunitatea în fața instanțelor penale internaționale	484
3.1.1. Rațiunea imunității	485
3.1.2. Natura instanței în fața căreia este invocată imunitatea	486
3.1.3. Obligatorietatea normei ce instituie irelevanța capacității oficiale pentru statul al cărui resortisant este inculpatul. State părți și non-părți la Statutul Curții Penale Internaționale	487

§ 4. Prevederile legale incidente din Statutul Curții.....	487
4.1. Aspecte introductive. Art. 27 și art. 98 din Statutul instanței.....	487
4.2. Art. 27 din Statut - „Lipsa pertinentei calității oficiale”	488
4.3. Posibile tensiuni. Art. 27 și art. 98 parag. 1 din Statutul instanței.....	490
4.3.1. Preliminarii	490
4.3.2. Situația în care statul inculpatului nu este parte la Statutul Curții	491
4.3.3. Situația în care statul inculpatului este parte la Statutul Curții ...	493
4.3.4. Forul competent să decidă în privința recunoașterii imunității în statul pe al cărui teritoriu se găsește inculpatul.....	496
§ 5. O ipoteză inedită: opozabilitatea Statutului Curții față de state non-părți. Cazurile Al Bashir și Gaddafi	498
5.1. Aspecte introductive. Studiu de caz – președintele în exercițiu al Sudanului, Omar Al Bashir. Președintele în exercițiu al Libiei, Muammar Gaddafi	498
5.2. Președintele Omar Al Bashir. Conflictul din Darfur, Sudan. Acuzațiile aduse	499
5.2.1. Omar Hassan Ahmad Al Bashir.....	499
5.2.2. Conflictul din Darfur, Sudan. Fapte presupus a fi comise de forțele guvernamentale	500
5.2.3. Acuzațiile aduse	501
5.3. Posibila arestare și predare a lui Al Bashir versus imunitatea <i>ratione personae</i> a președintelui în exercițiu	504
5.3.1. Premisa. Sudan – stat non-parte la Statut. Deferirea cazului către Curte de Consiliul de Securitate, acționând în baza Capitolului VII din Carta Organizației Națiunilor Unite	504
5.3.2. Este Sudanul obligat să coopereze cu Curtea? Poate fi considerat Sudanul într-o poziție similară cu cea a unui stat parte? Efectul Rezoluției Consiliului de Securitate nr. 1593 (2005) și al deferirii situației din Darfur Curții prin intermediul acesteia	506
5.3.3. Situația statelor parte la Statutul Curții	508
5.3.4. Situația statelor care nu sunt parte la Statutul Curții. Obligația sau dreptul de a coopera cu Curtea	509
5.4. Acuzațiile de genocid. O soluție vis-à-vis de imunitatea lui Al Bashir?	512
5.5. Cazul Muammar Gaddafi. Elemente de inedit	513
5.5.1. Preliminarii	513
5.5.2. Starea de fapt. Decizia din 27 iunie 2011 și emiterea subsecventă a mandatului de arestare	514
5.5.3. Elementele de inedit: precedentul Al Bashir.....	514
5.5.4. Paralela cu Curtea Africană a Drepturilor Omului	516
§ 6. Concluzii.....	518

Capitolul VIII. Concluzii. Imunitatea șefului de stat în fața instanțelor penale internaționale. Studiu de caz – Hissène Habré	519
§ 1. Instanțele penale internaționale în secolul XXI. Imunitatea șefului de stat	519
§ 2. Proliferarea instanțelor internaționale. Fragmentarea dreptului internațional? Inter-relațiile între instanțe	520
2.1. Aspecte generale. Proliferarea instanțelor penale internaționale	520
2.2. Corelarea jurisprudenței instanțelor. Impact	522
2.2.1. Impactul asupra jurisprudenței Curții Internaționale de Justiție	522
2.2.2. Impactul produs de deciziile Curții Internaționale de Justiție	526
2.2.3. Instanțele penale internaționale ad hoc. Curtea Penală Internațională	527
2.3. Concluzii	528
§ 3. Concluziile instanțelor în raport de imunitatea șefului de stat. Conexiuni	528
3.1. Imunitatea <i>ratione personae</i>	529
3.1.1. Irelevanța imunității <i>ratione personae</i> în fața unei instanțe penale internaționale competente	529
3.1.2. Caracterul internațional al instanței și opozabilitatea prevederilor Statutului ei	529
3.1.3. Concluzii	530
3.2. Imunitatea <i>ratione materiae</i>	531
§ 4. Imunitatea șefului de stat în fața instanțelor penale internaționale. Studiu de caz – Hissène Habré	532
4.1. Preliminarii	532
4.2. Hissène Habré – un „Pinochet African”	533
4.2.1. Hissène Habré	533
4.2.2. Acuzațiile aduse. Evoluția cazului în Senegal	533
4.2.3. Intervenția Belgiei	534
4.2.4. Cererea de extrădare	535
4.2.5. Curtea Internațională de Justiție versus Curtea de Justiție a Comunității Economice a Statelor Vest-Africane	535
4.2.6. Conflicte create	538
4.3. Imunitatea șefului de stat în fața instanțelor penale internaționale	539
APRÈS COUP	542
ANEXE	
Jurisprudență	547
I. Instanțe naționale	547
II. Instanțe internaționale, hibride, regionale și alte foruri judiciare cu caracter supranațional	556
Bibliografie	561